

Aan de commissie Bestuur

Ons kenmerk 201939738
Datum 6 mei 2019
Afdeling Veiligheid en Handhaving
Contact M.L. Vendel
Telefoon 023-511 4911
E-mail mvendel@haarlem.nl

Onderwerp: Alternatieve sancties aan daklozen

Geachte leden van de commissie Bestuur,

In de raadsvergadering 20 december 2018 heb ik toegezegd om, naar aanleiding van een artikel over de situatie in gemeente Rotterdam, de mogelijkheden te onderzoeken om dakloze mensen niet meer door handhavers te laten beboeten in Haarlem.

Boetes aan dakloze mensen in 2018: aantallen en context

In 2018 hebben in totaal tien dakloze mensen in Haarlem van onze handhavers een boete ontvangen. Deze mensen zijn vooral beboet voor hinderlijk rondhangen, het bij zich hebben van aangebroken alcoholhoudende drank, bedelen en voor het doen van de natuurlijke behoefte in de openbare ruimte. In Haarlem wordt niet beboet voor het slapen in de openbare ruimte, omdat dit in de Haarlemse APV niet strafbaar is gesteld.

De dakloze mensen aan wie deze boetes in 2018 zijn opgelegd zijn veelal 'zorg mijdend' waarbij veel energie nodig is om hen te motiveren te werken aan een structurele oplossing voor hun situatie. Ook was er sprake van een aantal dakloze mensen afkomstig uit (zuid)oost Europa. Zij hadden geen recht op sociale voorzieningen in Nederland. Deze mensen zijn uiteindelijk op een verantwoorde manier overgedragen aan de landen waar zij wel recht hebben op zorg en huisvesting.

Een geldstraf voor mensen zonder geld

Dakloze mensen hebben veelal niet de financiële draagkracht om een geldboete te betalen. Eventuele boetes worden vaak niet betaald en men kan zo een flinke schuldenlast opbouwen. Een schuldenlast kan een barrière vormen voor een effectieve aanpak van problematiek in de sfeer van huisvesting, zorg, inkomen en dagbesteding. Niet betaalde boetes kunnen uiteindelijk leiden tot de inzet van dwangmiddelen zoals inname van het rijbewijs, de in beslagname van een auto en uiteindelijk tot gijzeling in de gevangenis.

Forse overlast

Tegelijkertijd kunnen dakloze mensen soms forse overlast veroorzaken. Zo is er de afgelopen jaren op het Hortusplein en het Boereplein een zogenaamde *hotspot* geweest van overlastproblematiek door dakloze mensen. Er was veelvuldig sprake van het nuttigen van alcohol, van geluidsoverlast en van urineren op straat. Sommige dakloze mensen verbleven 's nachts in de noodtrappenhuizen van parkeergarage Raaks en zorgden daar voor overlast in de zin van verontreiniging en intimidatie van omwonenden. Ook op andere plekken in Haarlem is de afgelopen jaren sprake geweest van overlast door dakloze mensen. De meest recente Veiligheidsanalyse laat de afgelopen vijf jaar een forse stijging zien van de ervaren geregistreeerde overlast door dakloze mensen¹.

Haarlemse aanpak: maatwerk in samenwerking

Drang en dwang kunnen onderdeel zijn van een traject om iemand weer richting zorg en begeleiding te bewegen. Onze handhavers werken in Haarlem nauw samen met onze ketenpartners in het zorg- en sociaal domein². Samen zorgen we ervoor dat er maatwerk plaats vindt bij overlast door dakloze mensen. Dit betekent dat handhavers in principe eerst waarschuwen en signalen van overlast bespreken met ketenpartners in het tweewekelijkse OGGZ overleg waarin de individuele aanpak wordt gecoördineerd. Wanneer dit niet leidt tot het beëindigen van de overlast wordt een boete opgelegd. In het uiterste geval kan, in overleg met partijen in het zorg- en sociaal domein, worden toegewerkt naar een gebiedsverbod.

Alternatieve sancties

In overleg met onze ketenpartners is onderzocht of er in plaats van een boete een alternatieve sanctie kan worden opgelegd. De mogelijkheden hiervoor zijn beperkt.

Taakstraf in plaats van een boete

Voor een taak- of een werkstraf moet een overlastzaak voor een kantonrechter wordt gebracht. Voor 2017 was dit de werkwijze in gemeente Amsterdam; daklozen werden bij overtredingen door de politie opgeroepen voor een zitting bij de rechter. Dat kwam daar uiteindelijk zo weinig voor, dat het parket besloot geen dak- en thuislozen meer op te roepen. Sindsdien worden in Amsterdam wel boetes opgelegd aan dakloze mensen, maar wordt afgezien van inning van deze boetes.

Afzien van het innen van de boete

In Amsterdam word afgezien van het innen van boetes aan dakloze mensen. Op deze manier kunnen de overtreding en de overtreder wel geregistreerd worden en kan de omvang van de problematiek in beeld worden gebracht. Daarnaast is dit voor de handhavers de meest praktische werkwijze doordat zij niet op voorhand hoeven te beoordelen of ze te maken hebben met iemand die dakloos is of niet. Amsterdam ervaart enkele negatieve neveneffecten van deze aanpak. Zo is het inmiddels bij de doelgroep bekend geworden dat uitgeschreven boetes niet worden geïnd. Dit heeft een negatief

¹ 2018/546039 Veiligheidsanalyse 2018.

² Er wordt rond de Haarlemse daklozen zowel op uitvoerend als op tactisch niveau structureel samenwerkt met ketenpartners politie, GGD, GGZ inGeest, Brijder, HVO Querido, Leger des Heils, RIBW K/AM, Fivoor Reclassering, Cliëntenvertegenwoordiging en het Zorg en Veiligheidshuis.

effect op de positie van de handhavers bij de doelgroep. In Amsterdam wordt daarom gewerkt aan een nieuwe aanpak waarbij het doel is om de daklozen die veel overtredingen plegen op een andere manier aan te kunnen pakken. Deze aanpak is nog in ontwikkeling.

Afzien van het opleggen van een sanctie

Handhaving en politie kunnen afzien van het opleggen van boetes aan daklozen. Zij kunnen er daarbij voor kiezen om daklozen bij overtredingen steeds te waarschuwen of om helemaal af te zien van een reactie op overlast gevend gedrag. Er zijn, voor zover bekend, nog geen ervaringen elders in het land met deze werkwijze.

Overige mogelijkheden

Van gemeenten elders in het land, waaronder Rotterdam, is bekend dat zij de mogelijkheden voor alternatieve sancties onderzoeken. In alle gemeenten is een dergelijke nieuwe aanpak nog in ontwikkeling. Ook in Haarlem blijven we met ketenpartners in gesprek over dit onderwerp.

Vasthouden aan de huidige aanpak

Hoewel ik met mijn collega de heer Aboutaleb eens ben dat het onwenselijk is om daklozen een geldboete op te leggen zijn de mogelijkheden voor een alternatieve sanctie beperkt. Het is tegelijkertijd van belang dat er handelingsperspectieven blijven voor onze handhavers en de politie in de aanpak van de overlast die dakloze mensen kunnen veroorzaken. De samenwerking tussen het veiligheids- en het zorg- en sociaal domein en daarmee de ruimte voor maatwerk is hierbij stevig aanwezig.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Drs. J. Wienen